

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z powództwa D. L., I. W.

przeciwko T. Spółka Jawna w K.

o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych oraz dodatek za pracę w godzinach nocnych, uzupełnienie wynagrodzenia za okres urlopu oraz

chorobowego, ekwiwalent za pranie odzieży,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 12 lipca 2023 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy z dnia 28 października 2021 r., sygn. akt V Pa 64/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów D. L. i I. W. kwoty po 1.350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 15 kwietnia 2021 r. Sąd Rejonowy w Lubinie: w pkt I, zasądził od strony pozwanej Przedsiębiorstwa Usługowego „T.” Spółka jawna z siedzibą w K. na rzecz powoda D. L. kwotę 39.390,16 zł brutto wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot szczegółowo opisanych w sentencji wyroku. W pozostałym zakresie powództwo D. L. oddalił (pkt II). W pkt III, zasądził od strony pozwanej Przedsiębiorstwa Usługowego „T.” Spółka jawna z siedzibą w K. na rzecz powódki I.

W. kwotę 49.933,55 zł brutto wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot szczegółowo opisanych w sentencji wyroku. W pozostałym zakresie powództwo I. W. oddalił (pkt IV).

Apelację od powyższego wyroku wniosła strona pozwana.

Sąd Okręgowy w Legnicy wyrokiem z 28 października 2021 r. oddalił apelację, wskazując, że istotą sporu było w pierwszej kolejności ustalenie stawki wynagrodzenia za pracę należnego powodom, a następnie wypłata wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych według ustalonej stawki. W ocenie Sądu Okręgowego, strony umowy o pracę mogą poczynić ustne ustalenia co do warunków przyszłego wynagrodzenia. Nie ma przepisów, które zabraniałyby takiej formy prowadzenia negocjacji pracowniczych. Ustna forma takich ustaleń nie zwalnia stron z ich respektowania z uwzględnieniem warunków i formy przewidzianej w art. 29 k.p. Sąd podniósł, że zgodnie z ustaleniami faktycznymi w 2015 r. na spotkaniu rekrutacyjnym przedstawiciele konsorcjum, w tym strony pozwanej uzgodnili wysokość wynagrodzenia zasadniczego dla poszczególnych grup pracowników ochrony, co potwierdzają zeznania uczestniczących w tym spotkaniu świadków. W umowach o pracę powodowie mieli ustalone wynagrodzenie, które składało się ze stawki godzinowej płacy zasadniczej w kwocie 7 zł za godzinę brutto, płacy miesięcznej za normatywne godziny pracy w stawce nie mniejszej niż 2.500 zł brutto lub w przypadku powoda D. L. 2.700 zł oraz stawki za pracę w godzinach nadliczbowych w kwotach 14 zł brutto i 15,30 zł brutto za każdą godzinę nadliczbową brutto (stawki różne w poszczególnych okresach zatrudnienia u poszczególnych powodów), a także inne dodatki, w tym dodatek za pracę w godzinach nocnych, który mieścił się w zakresie sumy wynagrodzenia za tzw. normatyw (2500 zł / 2700 zł).

W dniu 16 stycznia 2017 r. w związku z niezadowoleniem pracowników ze sposobu obliczania wynagrodzenia doszło do spotkania z prezesem strony pozwanej C. T.. Na spotkaniu tym doszło do uzgodnień, które zostały zawarte w protokole z 16 stycznia 2017 r. Protokół został podpisany przez prezesa strony pozwanej C. T.. W Protokole ustalono, że od 1 stycznia 2017 r. pracownicy otrzymają 15% podwyżkę wynagrodzenia zasadniczego. W protokole wskazano kwotę 2.500 zł, nie wymieniono stawki godzinowej wynagrodzenia zasadniczego.

Sąd Okręgowy podkreślił, że wyżej wymieniony protokół nie stanowi źródła prawa w formie w jakiej jest sporządzony, ale w świetle zeznań świadków stanowił dowód podlegający ocenie sądu. Badana jest – na jego podstawie - wola stron stosunku, który łączył powodów z pozwaną spółką. W ocenie Sądu Okręgowego z treści omawianego protokołu wynika, że wolą - łączącego strony stosunku pracy - było podniesienie wynagrodzenia zasadniczego pracowników od 1 lipca 2017 r. W dniu 22 lutego 2017 r. pracownikom został przedłożony do podpisania aneks do umów o pracę, który nie odzwierciedlał ustaleń dokonanych między pracownikami, a prezesem strony pozwanej w dniu 16 stycznia 2017 r. Zgodnie z tym aneksem postanowienia zawarte w umowie o pracę dotyczące wynagrodzenia pozostawały bez zmian.

Sąd Okręgowy zwrócił także uwagę na zasady wynagrodzenia określone w Regulaminie wynagrodzenia obowiązującym w pozwanej spółce, które stanowią m.in. o tym, że przeliczenie przysługującej pracownikowi miesięcznej stawki wynagrodzenia zasadniczego na stawkę godzinową następuje w drodze podzielenia miesięcznej stawki przez nominalną liczbę godzin pracy w miesiącu, obowiązującą pracownika zatrudnionego na określonym stanowisku pracy (§ 2 pkt 3), pracownikowi przysługuje wynagrodzenie zasadnicze (§ 3 pkt 1), a dodatkowe składniki wynagrodzenia i inne świadczenia związane z pracą, przysługują na zasadach i w wysokości wynikających z przepisów prawa pracy, chyba że niniejszy regulamin przewiduje warunki bardziej korzystne dla pracownika. Analiza warunków umowy o pracę powodów w odniesieniu do pozostałego materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że warunki zostały arbitralnie narzucone już po zakończonych negocjacjach przez pracodawcę i są nie tylko mniej korzystne od przepisów prawa pracy, ale również od postanowień Regulaminu wynagrodzenia obowiązującego u strony pozwanej. W rzeczywistości strona pozwana będąc w pełni świadoma, że do zapewnienia całodobowej ochrony obiektów spółki K. zatrudnieni przez nią pracownicy ochrony powinni pracować w godzinach nadliczbowych, opracowała warunki umowy w taki sposób, żeby ograniczyć koszt wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, wprowadzając przy tym w błąd podczas negocjacji płacowych swoich pracowników. Sąd Rejonowy słusznie zauważył, że wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych jest zwykłym

wynagrodzeniem podwyższonym o dodatek za pracę ponad normę czasu pracy. Sąd Okręgowy podzielił przy tym stanowisko Sądu Rejonowego, który w swoich rozważaniach wyjaśnił, że "płaca miesięczna za normatywne godziny pracy nie mniejsza niż 2 500 zł" stanowiła wynagrodzenie zasadnicze pracowników, na które strony się umówiły, a wskazane stawki godzinowe miały na celu jedynie obejście przepisów o wynagrodzeniu za godziny nadliczbowe. Wskazanie stawki godzinowej, co wynika z opinii biegłej sądowej wpłynęło niekorzystnie na wyliczenie wysokości wynagrodzenia nie tylko za godziny nadliczbowe, ale również wynagrodzenia za czas urlopu i choroby oraz pracy w godzinach nocnych. Postanowienia umowy o pracę dotyczące wynagrodzenia powodów, określonego stawką godzinową i jednocześnie miesięczną (płaca miesięczna za normatywne godziny pracy nie mniejsza niż ...) są ze sobą sprzeczne, przy czym tylko ustalenia dotyczące płacy miesięcznej są zgodne z przepisami ustawy z dnia 10 października 2002 r. o wynagrodzeniu minimalnym za pracę (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 2008 ze zm.). Podstawowa stawka za pracę w godzinach nadliczbowych nie może być kształtowana niżej niż ustawowo wskazane stawki minimalne, a ponadto nie może być niższa niż stawka godzinowa obliczona od stawki zasadniczej.

Mając powyższe na uwadze, Sąd drugiej instancji uznał za zasadne ustalenie należnego wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych według stawki miesięcznej jako korzystniejszej (art. 18 § 1 k.p.) i respektującej wymóg minimalnego wynagrodzenia. Jednocześnie Sąd odwoławczy uznał, że zarzut apelacji dotyczący niezastosowania art. 8 k.p. nie zasługuje na uwzględnienie. Skoro spór dotyczył wynagrodzenia za pracę, a powodowi w żadnej mierze nie można przypisać zachowania, które można byłoby uznać za rażące naruszenie zasad współżycia społecznego, już tylko z tego względu zarzut strony pozwanej należało uznać za bezzasadny. Strona pozwana świadomie wprowadziła swoich przyszłych pracowników w błąd, podczas negocjacji dotyczących warunków umowy, w celu minimalizowania kosztów pracowniczych związanych z realizacją kontraktu podpisanego z K. S.A. Ponadto po ustaleniach poczynionych na spotkaniu z dnia 16 stycznia 2017 r. z C. T. powodowie otrzymali do podpisania aneks do umowy, w którym uzgodnione warunki nie zastały uwzględnione. Zaś sama treść aneksu do umowy o pracę oraz okoliczności związane z jego doręczeniem pracownikom,

świadczą o celowym i świadomym działaniu strony pozwanej, prowadzącym niejako do wymuszenia na pracownikach pozwanej spółki złożenia niekorzystnego oświadczenia woli.

Skargę kasacyjną od całości wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy złożyła strona pozwana, opierając ją na podstawach naruszenia prawa materialnego tj. art. 65 § 1 k.c. w związku z art. 72 § 1 k.c. oraz w związku z art. 300 k.p.; art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. oraz art. 8 k.p. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Legnicy, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, a także ewentualne występowanie zagadnienia prawnego, które sprowadza się do wskazania konsekwencji nieważności postanowień umowy o pracę o wynagrodzeniu w związku z art. 18 § 2 k.p. Zdaniem skarżącej, obie przyczyny rozpoznania skargi kasacyjnej mają charakter rozłączny, jako że kwestia zagadnienia prawnego ma charakter wtórny (następczy) względem głównego zarzutu, tj. naruszenia art. 65 § 1 k.c. w związku z art. 72 k.c. i art. 300 k.p. (ewentualnie naruszenia art. 65 § 1 k.c. oraz art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p.).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wniesli o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jako niezawierającej okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie oraz o zasądzenie od skarżącej na rzecz każdego z powodów kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przypisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wywiedziona w niniejszej sprawie nie kwalifikuje się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada jedynie wskazane w skardze okoliczności

uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania. Nie analizuje podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne.

W sytuacji, gdy Sąd Najwyższy udzielił odpowiedzi co do danej kwestii prawnej, a nie ujawniły się nowe nieznane wcześniej okoliczności mające wpływ na wynik wykładni, nie ma potrzeby przyjmowania kolejnych skarg kasacyjnych pochodzących od tego samego podmiotu, opartych na tych samych podstawach i formułujących te same wątpliwości interpretacyjne. Przyjęcie kolejnych podobnych skarg kasacyjnych do rozpoznania nie będzie służyć dalszemu rozwojowi orzecznictwa.

Wyrokiem z 22 listopada 2022 r., sygn. akt III PSKP 15/22, Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną T. Spółka Jawna w K. złożoną od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy zapadłego w analogicznej sprawie o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych. We wskazanym wyroku Sąd Najwyższy stwierdził, że co do zasady możliwe jest ustalenie w umowie o pracę mieszanego systemu wynagradzania pracownika, z tym jednakże zastrzeżeniem, że zastosowanie w praktyce jednej z określonych w umowie stawek zaszeregowania (godzinowej lub miesięcznej) nie może prowadzić do wypłacenia pracownikowi wynagrodzenia niższego od tego, które uzyskałby on po zastosowaniu drugiej stawki. Obowiązuje bowiem zasada korzystności, która przejawia się w tym, że spośród stawek osobistego zaszeregowania (godzinowej lub miesięcznej) należy wybrać tę, która zapewni pracownikowi wyższe wynagrodzenie miesięczne. Przy czym każda z tych stawek może być uznana za normalne wynagrodzenie w rozumieniu art. 151¹ k.p. stanowiące podstawę do obliczenia wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, jednakże pod warunkiem, że do tego obliczenia

zostanie przyjęta stawka korzystniejsza. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, w myśl którego ustalenie treści oświadczenia woli należy do ustaleń faktycznych i wchodzi w zakres podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sądu, a uchybienia w tym zakresie mogą być - z ograniczeniami przewidzianymi w art. 398³ § 3 k.p.c. i art. 398¹³ § 2 k.p.c. - wykazywane w jedynie ramach podstawy przewidzianej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Nie wystarczy więc zarzut naruszenia art. 65 k.c. oraz twierdzenie, że wola stron umowy była inna niż ustalono, gdy nie zostały podważone ustalenia, na podstawie których stwierdzono taką wolę stron (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 11 kwietnia 2006 r., I CSK 175/05, LEX nr 424367; z 26 stycznia 2011 r., I UK 281/10, LEX nr 786372; z 23 stycznia 2012 r., II UK 93/11, LEX nr 1163333; z 4 kwietnia 2014 r., II CSK 405/13, LEX nr 1480316).

Nie można zaakceptować twierdzeń skarżącej, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 Nr 11, poz. 286). Mając na uwadze przytoczony wyrok Sądu Najwyższego z 22 listopada 2022 r. należy przyjąć, że Sąd drugiej instancji nie dopuścił się rażącego naruszenia art. 65 k.c. przy ferowaniu zaskarżonego wyroku.

Co do sugerowanego przez skarżącą zagadnienia prawnego, Sąd Najwyższy zwraca z kolei uwagę, że skarżąca formułuje je na tle wykładni art. 18 § 2 k.p. (wymieniając równocześnie art. 11 k.p., art. 13 k.p. i art. 78 § 1 k.p.), które nie zostały jednak przez nią powołane w podstawach zaskarżenia. Tymczasem, zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw. Jest więc związany granicami

skargi kasacyjnej wyznaczonymi jej podstawami, co oznacza, że nie może uwzględniać naruszenia żadnych innych przepisów niż wskazane przez skarżącego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest zaś pogląd, że nie stanowi okoliczności uzasadniającej rozpoznanie skargi kasacyjnej potrzeba wykładni przepisów, których naruszenie nie zostało wskazane jako jej podstawa, podobnie jak nie stanowi okoliczności uzasadniającej rozpoznanie skargi kasacyjnej potrzeba wyjaśnienia zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie to nie ma powiązania z podstawami skargi (a ściślej - z przepisami powołanymi jako naruszone w ramach podstaw kasacyjnych). Jeżeli więc wnoszący skargę kasacyjną powołuje się na potrzebę wykładni określonych przepisów prawnych, to potrzeba taka musi odnosić się przynajmniej do jednej z przytoczonych podstaw kasacyjnych, a gdy tak nie jest, Sąd Najwyższy może odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNAPiUS - wkładka 2002 Nr 24, poz. 5; z 15 kwietnia 2002 r., II UKN 256/01, Prok. i Prawo z 2002 r. Nr 10, poz. 44, czy też z 20 sierpnia 2008 r., I UK 78/08, LEX nr 818579).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy stwierdził, że skarżąca nie wykazała potrzeby poddania jej skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu i na podstawie na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 9 ust. 1 pkt 2 w związku z § 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, orzekł jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

[ms]

